

Dariusz Kwiatkowski⁶

**KS. JANUSZ BUJAK, „IDŹCIE DO JÓZEFA” (RDZ 41,55).
NAUCZANIE PAPIEŻY O ŚW. JÓZEFIE.
OD BŁ. PIUSA IX DO FRANCISZKA,
PALLOTTINUM, POZNAŃ 2021, SS. 238**

Ojciec święty Franciszek od początku swojego pontyfikatu bardzo często zaskakuje świat i ludzi wierzących, a zwłaszcza katolików, różnymi niekonwencjonalnymi działaniami i wypowiedziami. Na pewno dużym zaskoczeniem dla katolików całego świata było wprowadzenie imienia św. Józefa do mszalnych modlitw eucharystycznych. Prawie na początku swojego pontyfikatu, bo 1 maja 2013 r., w liturgiczne wspomnienie św. Józefa Rzemieślnika, Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, na wniosek papieża Franciszka, wydała dekret, który zarządza, aby imię Świętego Józefa, Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny, zostało włączone do Modlitw eucharystycznych II, III i IV w trzecim wydaniu typicznym *Mszalu Rzymskiego*, zaraz po imieniu Maryi. I jak się okazuje, nie była to ostania niespodzianka uczyniona przez papieża Franciszka w odniesieniu do osoby św. Józefa, bo 8 grudnia 2020 r., ku zaskoczeniu wielu, papież ogłosił Rok Świętego Józefa, który w całym Kościele będzie trwał do 8 grudnia 2021 r. Okazją do podjęcia takiej decyzji była 150. rocznica ogłoszenia Świętego Józefa patronem Kościoła powszechnego przez papieża Piusa IX, 8 grudnia 1870 r. Z tej okazji napisał Ojciec św. Franciszek *List apostolski „Patris corde”*. Tytuł wskazuje, że papieski dokument jest zasadniczo poświęcony „ojcostwu” św. Józefa. Papież podkreśla, że św. Józef miał odwagę podjąć się bycia prawnym ojcem Jezusa. W ten sposób na stałe w wyjątkowy sposób wpisał się w tajemnicę wcielenia Chrystusa i całą historię zbawienia.

Decyzja papieża o ogłoszeniu Roku Świętego Józefa miała charakter bardzo osobisty. Z treści listu wynika, że Ojciec św. jest czcicielem Patriarchy z Nazaretu. Papież Franciszek pisze, że pragnienie napisania listu i ogłoszenie takiej decyzji Kościołowi i całemu światu narastało w nim wraz z długimi miesiącami trwającej pandemii Covid-19. To pragnienie stawało się coraz silniejsze z każdym kolejnym dniem pandemii. Ojciec święty zwraca uwagę, że to właśnie w tym trudnym czasie kryzysu „nasze życia są utkane i wpierane przez zwykłe osoby – zazwyczaj zapomniane – które nie występują w nagłówkach gazet i magazynów ani na wielkiej scenie ostatniego *show*,

⁶ Ks. dr hab. Dariusz Kwiatkowski, prof. UAM, kapłan diecezji kaliskiej; wiceprzewodniczący Sekcji Liturgistów Polskich, absolwent Papieskiego Instytutu Liturgicznego Anselmianum i Papieskiego Uniwersytetu im. Św. Tomasza z Akwinu Angelicum w Rzymie; Wydział Teologiczny Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu; Kierownik Zakładu Teologii Praktycznej. Głównym przedmiotem jego badań jest soborowa i posoborowa teologia liturgii, a szczególnie teologia sakramentów, natura liturgii, teologia roku liturgicznego, pobożność ludowa i kult św. Józefa; ORCID: 0000-0002-8014-0016, e-mail: darkwt63@amu.edu.pl.

ale niewątpliwie dziś zapisują decydujące wydarzenia na kartach naszej historii: lekarze, pielęgniarki i pielęgniarze, pracownicy supermarketów, sprzątacze, opiekunowie i opiekunki, kierowcy samochodów dostawczych, siły porządkowe, wolontariusze, księża, zakonnice i wielu innych, którzy zrozumieli, że nikt nie zbawia się sam. (...) Ileż osób codziennie praktykuje cierpliwość i napętnia innych nadzieją, starając się nie siać paniki, ale współodpowiedzialność. Ileż ojców, matek, dziadków i babć, nauczycieli pokazuje naszym dzieciom, poprzez małe, codzienne gesty, jak stawić czoło kryzysowi i go pokonywać, dostosowując zwyczaje, podnosząc wzrok i zachęcając do modlitwy. Ileż osób się modli, ofiarowuje i wstawia w intencji dobra wszystkim” (Wstęp do listu *Patris corde*). Właśnie dlatego w tym kontekście egzystencjalnym wszyscy ludzie mogą znaleźć w św. Józefie orędownika, pomocnika i przewodnika w najtrudniejszych chwilach życia.

Okoliczność ogłoszenia tego nadzwyczajnego wydarzenia, jakim jest niewątpliwie ogłoszenie przez papieża Roku Świętego Józefa, skłoniła ks. Janusza Bujaka do napisania monografii o charakterze popularnonukowym zatytułowanej: „*Idźcie do Józefa*” (Rdz 41,55). *Nauczanie papieży o św. Józefie. Od bł. Piusa IX do Franciszka*. Celem monografii było przybliżenie i ukazanie w kontekście historycznym nauczania papieży ostatnich wieków o św. Józefie. Autor pokazuje w sposób chronologiczny i uporządkowany rozwój myśli teologicznej dojrzewającej w oficjalnym nauczaniu Nauczycielskiego Urzędu Kościoła dotyczącej Patriarchy z Nazaretu. Mimo że św. Józef był obecny w kulcie i nauczaniu kościelnym niemal od początku chrześcijaństwa, co ukazane jest w syntetyczny sposób w I rozdziale, to jednak dopiero od II połowy XIX w. nauczanie to przyjmuje charakter oficjalny i jest wyrażane przez kolejnych papieży.

Chcąc osiągnąć zamierzony cel badawczy, Autor słusznie posłużył się metodą historyczną, metodą analizy źródeł, aby w sposób syntetyczny przedstawić myśl teologiczną dotyczącą św. Józefa w nauczaniu poszczególnych papieży. Można tutaj jeszcze dodać metodę opisową.

Źródłami dla napisania monografii były opracowania historyczne dotyczące poszczególnych papieży, dokumenty papieskie poświęcone Oblubieńcowi Maryi Dziewicy i opracowania dotyczące jego osoby.

Monografia o charakterze popularnonukowym składa się z czternastu rozdziałów. Poczynając od nauczania Piusa IX, poprzez nauczanie Leona XIII, Piusa X, Benedykta XV, Piusa XI, Piusa XII, Jana XXIII, Pawła VI, Jana Pawła II, Benedykta XVI i Franciszka, Autor ukazuje rozwój myśli teologicznej w nauczaniu papieskim, poczynając od XIX wieku i kończąc na czasach współczesnych. Każdy rozdział jest napisany według jasnego i konsekwentnego klucza. Najpierw syntetycznie opisany jest życiorys danego papieża i jego pontyfikat, następnie kontekst historyczny każdego pontyfikatu. Jest to ważne, gdyż bardzo często ten kontekst był punktem wyjścia do różnych działań papieży i ich nauczania. Następnie Autor ukazuje papieskie nauczanie i w końcu zamieszcza pełną treść dokumentów papieskich o św. Józefie. Ostatnie dwa rozdziały stanowią syntezę teologiczną nauczania wymienionych papieży. Autor przedstawił je, ukazując wybrane tytuły nadawane św. Józefowi. Jego patronat nad Kościołem,

a w nim nad różnymi stanami (mężów i ojców, ludzi pracy) i życiowymi sytuacjami (patron dobrej śmierci).

Monografia ks. Janusza Bujaka jest cennym wkładem w polską józefologię. Daje czytelnikowi gotowy zestaw dokumentów wydanych przez papieży i pokazuje historyczny kontekst ich powstania. Monografia jest napisana w sposób merytoryczny, poprawny od strony metodologicznej i formalnej. Na uwagę zasługuje bogata i logicznie uporządkowana bibliografia, poprawnie tworzone i urozmaicone treściowo przypisy.

W opracowaniu można zauważyć brak dwóch ważnych dokumentów papieskich. Pierwszym z nich jest bardzo ważny dekret Jana XXIII *Novis hisce temporibus*, wydany 13 listopada 1962 r., poprzez który włączył imię św. Józefa do Kanonu Rzymskiego i nakazywał wymawiać je zaraz po imieniu Maryi. Drugi dotyczy papieża Franciszka i jego decyzji o włączeniu imienia św. Józefa do innych modlitw eucharystycznych. Choć dekret wydała Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów 1 maja 2013 r., w liturgiczne wspomnienie św. Józefa Rzemieślnika, uczyniła to jednak na wniosek papieża Franciszka. Dekret zarządza, aby imię Świętego Józefa, Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny, zostało włączone do Modlitw eucharystycznych II, III i IV w trzecim wydaniu typicznym *Mszалу Rzymskiego*, zaraz po imieniu Maryi. Można było też nieco rozszerzyć ostatnie rozdziały o cnotach i patronatach św. Józefa, gdyż jest ich znacznie więcej. Choć wydaje się, że gdyby pominięto te rozdziały, monografia nie straciłaby na wartości, gdyż głównym celem było przedstawienie nauczania papieży ostatnich wieków o Dziewiczym Oblubieńcu NMP. Natomiast cnoty i patronat mogą być przedmiotem kolejnej monografii.

Podsumowując, należy stwierdzić, że monografia stanowi solidne i samodzielne studium, i mimo charakteru popularnonaukowego, daje solidne fundamenty do dalszych badań nad stosunkowo nową dziedziną teologiczną, jaką jest józefologia. Popularyzatorski styl monografii czyni ją otwartą dla wszystkich czcicieli św. Józefa.

Edwin Klessa⁷

75 LAT ZGROMADZENIA KSIĘŻY MISJONARZY SALETYNÓW W TRZCIANCE

W ciepłe sobotnie popołudnie 17 września 1846 r. we francuskich Alpach, na zboczu góry Gargas, w okolicy wioski La Salette w diecezji Grenoble, dwojgu pastuszkom: 15-letniej Melanii Calvat i 11-letniemu Maksyminowi Giraud ukazała się Matka Boża, nazwana Piękną Panią lub Matką Bożą Płaczącą z La Salette. Ukazała się dzieciom z krzyżem na piersi, z wizerunkiem Jezusa Ukrzyżowanego. Na ramionach krzyża

⁷ Mgr inż. Edwin Klessa, pracownik Biblioteki Parafii pw. św. Jana Chrzciciela w Trzciance, ORCID: 0000-0003-2949-3454. Adres do korespondencji: Dom Parafialny, 64-980 Trzcianka, ul. Żeromskiego 39, e-mail: bibl@biblpar-trzcianka.pl.